

Proces wyboru kandydatów na sędziego ETPC wywołuje wątpliwości

Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Naczelna Rada Adwokacka oraz Krajowa Izba Radców Prawnych skierowały w dniu 21 grudnia 2020 r. pismo do Doradczego Panelu Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym wyraziły swoje zastrzeżenia względem rzeczonego postępowania.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Izba Radców Prawnych od maja 2020 roku prowadzą monitoring wyboru nowego sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W maju 2020 r. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Naczelna Rada Adwokacka oraz Krajowa Izba Radców Prawnych skierowały pismo do Ministra Spraw Zagranicznych, w którym zawarły swoje uwagi i rekomendacje dotyczące polskiej procedury ws. wyłonienia listy kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W podnoszonych postulatach wskazano między innymi konieczność zapewnienia większej jawności procedury oraz zagwarantowanie większej niezależności członków organu wybierającego kandydatów na sędziego. W odpowiedzi na to wystąpienie Ministerstwo Spraw Zagranicznych podkreśliło, że dokonanie proponowanych zmian w obecnej procedurze nie jest możliwe.

Wydane 2 października 2020 r. zarządzenie, wbrew zapowiedziom, zmieniało zarządzenie z 2012 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Niemniej, wskazana nowelizacja nie uwzględniała zastrzeżeń wyrażonych w stanowisku Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Izby Radców Prawnych. W szczególności w dalszym ciągu aktualne pozostają uwagi związane ze składem Zespołu, który nie tylko nie spełnia wymogu dotyczącego zbalansowanej reprezentacji obu płci, ale także przewiduje wyłączną reprezentację przedstawicieli egzekutywy.

Podczas spotkania z przedstawicielami Fundacji, które odbyło się na zaproszenie MSZ w dniu 20 listopada 2020 r., członkowie Zespołu nie kontestowali zasadności podnoszonych zastrzeżeń, wskazali natomiast, iż na tym etapie postępowania jest już za późno na implementację proponowanych rozwiązań. Taka argumentacja może dziwić ponieważ pismo HFPC, NRA i KIRP w tym zakresie zostało skierowane do MSZ na ponad trzy miesiące przed dokonaniem zmian w odpowiednim zarządzeniu przez Ministra Spraw Zagranicznych i niemal pół roku przed pierwszym posiedzeniem Zespołu.

Na odnotowanie z pewnością zasługują kroki podjęte przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, w formie informacji publikowanych na oficjalnej stronie Ministerstwa, dzięki którym opinia publiczna miała większą możliwość śledzenia przebiegu krajowego postępowania w sprawie wyboru kandydatów na urząd sędziego ETPCz. Dodatkowo, wychodząc naprzeciw postulatom HFPC, NRA oraz KIRP, MSZ zaprosiło osoby startujące w przytaczanej procedurze do dobrowolnego ujawnienia swoich imion i nazwisk. Z tej możliwości skorzystało jednak tylko 3 na 17 kandydatów (Zespół ostatecznie wyłaniał kandydatów z grona 15 osób). Pomimo to, podstawowe zastrzeżenia dotyczące sposobu wyłonienia polskiej listy kandydatów pozostały niezmiennie – niewystarczająca ochrona Zespołu ds. wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przed naciskami o charakterze politycznym oraz niedopuszczenie niezależnych obserwatorów do uczestniczenia we wskazanych czynnościach Zespołu. Mogą one być nazwane grzechem pierwotnym popełnionym przez polskie władze.

Mając na uwadze dotychczasowe działania na forum krajowym, członkowie koalicji monitorującej obecny proces uznali za konieczne zwrócenie uwagi Doradczego Panelu Ekspertów Rady Europy do

spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na problemy, które pojawiły się w toku krajowego etapu omawianej procedury.

Warto przypomnieć, że Panel Doradczy jest podmiotem Rady Europy, którego zadaniem jest w pierwszej kolejności wspomaganie, poprzez prowadzenie konsultacji, krajowych podmiotów odpowiedzialnych za wyłonienie listy kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, tak aby sama krajowa procedura była gwarantem późniejszego wyboru na to stanowisko odpowiedniej osoby, co w konsekwencji wymiennie przyczynia się do wzmocnienia całego europejskiego systemu ochrony praw człowieka. Panel przede wszystkim ocenia czy kandydat spełnia wszelkie wymogi formalne określone przez prawo. Może on negatywnie zaopiniować kandydaturę, przekazując, wraz ze wskazaniem podstaw takiego stanowiska, tę informację danemu państwu, które z kolei powinno w takim wypadku zaproponować na to miejsce inną osobę. Panel analizuje również otrzymane informacje dotyczące przebiegu samej procedury krajowej w ramach, której doszło do wyłonienia listy kandydatów. Natomiast w momencie, gdy lista kandydatów została już przedłożona Zgromadzeniu Parlamentarnemu Rady Europy, Panel Doradczy przedstawia temu organowi wyniki przeprowadzonej analizy, w szczególności czy przedstawieni przez dane państwo kandydaci spełniają wymogi ustanowione przez art. 21 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Opinie Doradczego Panelu Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie są wiążące, niemniej praktyka Zgromadzenia Parlamentarnego jednoznacznie pokazuje, iż odgrywają one niezwykle istotną rolę w przytaczanej procedurze.

KALENDARIUM:

- 21 lutego 2020 r. - Sekretarz Generalny Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy wystosował pismo, w którym Polska została zaproszona do przedstawienia listy trzech kandydatów na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do dnia 8 marca 2021 r.
- 21 maja 2020 r. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Naczelna Rada Adwokacka oraz Krajowa Izba Radców Prawnych skierowały pismo do Ministra Spraw Zagranicznych, w którym zawarte zostały uwagi i rekomendacje dotyczące polskiej procedury ws. wyłonienia listy kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- 30 czerwca 2020 r. - Ministerstwo Spraw Zagranicznych wystosowało odpowiedź na ww. pismo wskazując jednak, iż nie przewiduje wprowadzania merytorycznych zmian w obowiązującym zarządzeniu nr 1 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 stycznia 2012 r. w sprawie powołania zespołu do spraw wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- Zarządzeniem MSZ nr 31 z dnia 2 października 2020 r. doszło do zmian w ww. regulacji, nazwanie których wyłączną aktualizacją zawartego w zarządzeniu nazewnictwa, stosownie do aktualnej struktury organizacyjnej, jest zdaniem Fundacji wysoce kontrowersyjne.
- 9 października 2020 r. - Ministerstwo Spraw Zagranicznych ogłosiło konkurs na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a kandydaci mogą przysyłać swoje zgłoszenia do dnia 6 listopada br.
- 20 listopada 2020 r. - na zaproszenie MSZ, doszło do spotkania przedstawicieli Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka – dr Piotra Kłodocznego oraz adw. Marcina Wolnego z dwójgiem członków Zespół ds. wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- 4 grudnia 2020 r. Helsińska Fundacja Praw Człowieka wystosowała do Ministra Spraw Zagranicznych wnioski o udostępnienie informacji publicznej w zakresie prac prowadzonych przez Zespół ds. wyłonienia kandydatów na urząd sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (m.in. o przesłanie kopii protokołu z posiedzenia Zespołu z dnia 2 grudnia 2020 r. – w wersji zanonimizowanej, w razie zidentyfikowania takiej konieczności przez MSZ).
- 16 grudnia 2020 r. - odpowiedź MSZ zawierająca m.in. finalną listę pytań zadanych

kandydatom, zanonimizowaną kopię protokołu z posiedzenia Zespołu z dnia 2 grudnia 2020 r., zanonimizowaną kopię listów przesłanych kandydatom, którzy dostali się na listę przesłaną Panelowi Doradczemu RE oraz tym, którzy nie zostali na nią zakwalifikowani.

- Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Naczelna Rada Adwokacka oraz Krajowa Izba Radców Prawnych skierowały w dniu 21 grudnia 2020 r. pismo do Doradczego Panelu Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym wyraziły swoje zastrzeżenia względem rzeczonego postępowania.

[\(czytaj pismo w języku angielskim\)](#)